
TÜRKİYE'NİN TOPLUMSAL YAPISI

SOS319

KISA ÖZET

Bölüm 1- Toplumsal Yapı: Kavramsal Arka Plan

TOPLUMSAL YAPI İLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR

“Türkiye’nin Toplumsal Yapısı”nı anlayabilmek için öncelikle toplumsal yapı ile ilgili kavramların neler ifade ettiğinin bilinmesi önemlidir. Bu bağlamda, öncelikle toplumsal yapı ile ilgili öne çıkan bazı kavramların ana hatlarıyla yansıtılması gerekmektedir.

Toplum

Toplum, bir coğrafyada yaşayan, aralarında duygu birlikteliği olan insanlardan oluşur. Bu iki unsura aidiyeti de eklemek gerekir. Toplum bir coğrafyada yaşayan + ortak yaşanan geçmiş/ paylaşımlar sonrasında aralarında duygu birlikteliği oluşan + kendini oraya ait hissedilen insanlardan oluşan yapıdır. Bu unsurlara ek olarak toplum, o toplumda yaşayan insanlar arasındaki etkileşim ve iletişimin, bazen enformel bazen de resmî kurumlar/ gruplar aracılığıyla sağlandığı yapılardır.

Toplumsallaşma

Toplumsallaşma, kültürün devamlılığını sağlayan önemli bir unsurdur. Kültürün kuşaktan kuşağa aktarılmasında önemli rol oynayan, toplumsallaşma, bir toplum içerisinde öne çıkan değerlerin, tutumların, davranışların sonraki nesillerce öğrenilmesini/ benimsenmesini, kültürün devamlılığını sağlar. Toplumsallaşmanın araçları olarak birkaç unsur öne çıkar:

- **Aile:** Yeni doğmuş, savunmasız bir bebeğin, kendi ayakları üzerinde durana kadar hem fiziki hem de psikolojik gelişimini sağlayan en önemli kurumdur. Toplumsallaşmanın çoğu zaman ilk ve en önemli aracıdır. Ailenin çocuk üzerindeki etkisi, çoğu zaman hayat boyu devam eder.
- **Okul:** Bir toplumda milyonlarca aile bulunabilir. Her aile, kendi hayat görüşlerine göre çocuğu farklı şekillerde toplumsallaştırır. Ailelerde birbirinden çok farklı, değer, tutum ve alışkanlıklarla büyütülen çocuklara, o toplum/ devlet için önemli değerleri, tutumları ve davranış modellerini öğreten kurum okuldur.
- **Kitle iletişim araçları:** Özellikle son 20 yılda kitle iletişim araçlarının toplumsallaşma sürecinde etkileri büyük ölçüde artmıştır. Yazılı, görsel, sosyal medya toplumsallaşma sürecinde çok belirleyici hâle gelmiştir.
- **Devlet:** Devlet, kitle iletişim araçlarından okullara, çalışma hayatından hizmet sunulan kurumlara kadar geniş bir yelpazede toplumsallaşma sürecini etkiler. Devletin yapısı ve ideolojisi toplumsallaşma süreçlerinde oldukça belirleyicidir.
- **Çalışma hayatı:** Geç toplumsallaşma araçları arasındadır. Kişiler, çalıştıkları kurumların/ işyerlerinin kültürüne uygun hareket etme eğilimindedir. Kurumsal değerler, zamanla bireysel değerleri de etkileme/ oluşturma/ değiştirme gücüne sahiptir.
- **Kulüpler, Topluluklar, Sivil Toplum Örgütleri:** 1980’li yıllardan itibaren toplumsallaşma araçlarında önemli çeşitlenmeler ortaya çıktı. Özellikle gelişmiş ülkelerde ilgi alanlarına göre farklı sivil toplum örgütlerinde görev alma/ gönüllülüğe dayalı çalışma yaygınlaştı. Farklı alanlarda faaliyet gösteren sivil toplum örgütlerinin de sayısında önemli artışlar ortaya çıktı. Bunun yanında eğitim sürecinde, çalışma hayatında, toplumsal alanda ilgi alanlarına göre kültürel/ sportif / yetenek geliştirme merkezli kulüplere, topluluklara katılma da çok büyük yaygınlık gösteriyor.

Toplumsal Yapı

“Toplumsal yapı, toplumlarda var olan toplumsal kesimler ve kurumlar arasındaki ilişkiler bütününe işaret eder. Bu ilişkiler toplum üyelerinin davranışlarını biçimlendirir” .

Türkiye’nin toplumsal yapısı ise, Türkiye’de var olan toplumsal kesimler, gruplar, kurumlar arasındaki ilişkiler bütününe işaret eder.

Toplumsal Kurum

Toplumsal kurumlar, belirli amaçları gerçekleştirmek amacıyla oluşturulmuş, bu amaçları gerçekleştirirken yaptırım ve ödüllendirmeleri yaygın olarak kullanan, insan davranışını yönlendiren, bu yönlendirmeyi yaparken belirli kurallardan hareket eden yapılardır.

İlişkileri düzenleme tarzları değişse de her toplumda 5 temel kurum bulunmaktadır:

• **Aile:** Aile, yeni doğmuş, savunmasız haldeki bir bebeğin önce kendi ayakları üzerinde durabilecek yeterliliğe sahip hale gelmesine, sonrasında da çoğu zaman bütün hayatı boyunca sürecek davranışları/ tutumları/ değerleri öğrenmesinde önemli role sahiptir.

• **Ekonomi:** Ekonomi, bir toplumdaki üretim, dağıtım, bölüşüm, fiyat, faiz, ücret vb. ilişkilerin yönlendirilmesinde/ yürütülmesinde/ belirlenmesinde önemli bir işlev görür.

• **Eğitim:** Eğitim, küçük yaşlardan başlayarak çocukların belirli bir yaşa gelene kadar hem kültürel hem de mesleki birçok bilgiyi öğrenmesinde belirleyici olan kurumdur.

• **Siyaset:** Siyaset, bir toplumda var olan kesimler arasında iktidar, yönetim ilişkilerini düzenler.

• **Din:** Din, bir toplumdaki insanların manevi ilişkilerini düzenlemede önemli rol oynar.

İnsanların davranışlarını şekillendirir, kuralları belirler. Bu kurallara uyulduğunda ödüllendirir, uyulmadığında ise cezai mekanizmalara başvurur. Bu bağlamda kurumlar:

- Trafikte nasıl davranılacağını,
- Kaç yıl okula gidileceğini,
- Alınacak maaşların ve maaş kesintilerinin ne kadar olacağını,
- Vergi dilimleri ve oranlarının ne kadar olacağını,
- Askerliğin nasıl gerçekleştirileceğini,
- Kamusal mekânda nasıl davranılacağı vb. gündelik/kurumsal hayatın farklı aşamasındaki ilişkileri düzenler, kurallara uymayanları ise cezalandırır.

Toplumsal Eylem

Sosyolojinin önemli isimlerinden Max Weber, toplumsal arka planı da olan 4 eylem/ davranış biçimini belirtir: Duygusal eylem, geleneksel eylem, değere yönelik rasyonel eylem, amaca yönelik rasyonel eylem.

• **Duygusal eylem:** Anlık ve kısa süreli duygulara dayalı olarak hareket edilmesidir. Gündelik hayatta sıklıkla karşılaşılan bir eylem şeklidir.

• **Geleneksel eylem:** Eylemin arkasında o toplumda hâkim olan gelenekler rol oynar.

• **Değere yönelik rasyonel eylem:** Kişinin sonucunu öngördüğü bir eylemi din, inanç, ahlâk vb. değerlerden dolayı bilerek yapmasıdır. Kişi, eylemin sonunda karşılaşacağı durumu bilir. Yani rasyonel olarak yaşanacakların bilincindedir ama yine de değerlerinden dolayı eylemi gerçekleştirir.

• **Amaca yönelik rasyonel eylem:** Bir kişinin bütün süreçleri öngörüp, planlayarak bir eylemde bulunmasıdır.

Toplumsal Değişme

Toplumsal değişmeye etki eden çok sayıda faktör bulunsun da, toplumsal değişimde belirleyici olarak öne çıkan temel faktörler şunlardır:

- Teknolojik değişmeler,
- Nüfus hareketleri ve göçler,
- Kesimler arasındaki iletişim ve etkileşimler
- Asimilasyon.

Teknolojide Yaşanan Değişmeler

Teknolojik gelişmeler, insanlık tarihinde köklü değişimler yaratan en önemli unsurlardandır.

Bu değişimlere bazı örnekler olarak şunlar verilebilir:

• İletişim alışkanlıklarını değiştirdi. Teknoloji ve iletişimde yaşanan gelişmeler farklı illerdeki ve ülkelerdeki tanıdıklarla WhatsApp vb. uygulamalar üzerinden canlı görüşme yapmayı mümkün hâle getirdi. İnternet, iletişimi hızlandırdı, ucuzlattı ve küresel hale getirdi. 1980'li yıllarda Türkiye'de iletişimde en yaygın kullanılan yöntem, mektuptu.

• İlişki kurma/ yaşama biçimlerini değiştirdi. Geçmişte yüz yüze etkileşim, en yaygın iletişim biçimiydi. İnsanlar belirli zamanlarda belirli mekânlarda bir araya gelir diyalog kurar, işbirliği yaparlardı. Günümüzde ise sanal iletişim çok yaygınlaştı. İnsanların internet ortamında tanışıp farklı alanlarda işbirliği yapma imkânları çok genişledi, yaygınlaştı.

- Tüketim alışkanlıklarını değiştirdi. Geçmiştekinden farklı olarak dükkâna/ mağazaya gitmeden, satıcıyla pazarlık yapmadan, malın kendisini görmeden, alışveriş yapmak mümkün hale geldi. Günümüzde üniversite öğrencilerinin büyük bir bölümü kitap, kıyafet, farklı eşyalarının önemli bir kısmını internet üzerinden almaktadırlar.
- Çalışma ilişkilerinde önemli değişimler ortaya çıkarttı. Çok farklı sektörlerde, özellikle bilgiye dayalı sektörlerde işe gitmeden çalışmak mümkün hâle geldi. Part-time, uzaktan çalışma, tele çalışma şekilleri yaygınlaştı.

Nüfus Hareketleri ve Göçler

Tarihsel süreç içerisinde ağırlıklı olarak ekonomik kaygılar ve daha iyi iş olanakları, bunun yanında daha iyi eğitim, sağlık, alt yapı hizmetleri, daha geniş çeşitlilikteki kültürel etkinliklere ulaşma gibi nedenlerle kırsaldan özellikle büyük kentlere yoğun iç göçlerin yaşandığı süreçler söz konusudur. İç göçler hem göç edilen yerde yaşayanların hem de göç edenlerin değer, tutum ve davranışlarında önemli değişimlere neden oldu.

Kültürel Etkileşim ve Temaslar

1700'ü yıllardan itibaren Batı ülkeleriyle etkileşim sürecinde, özellikle modernite ve sanayileşmenin de etkisiyle Osmanlı'dan Cumhuriyete uzanan modernleşme sürecinde bu karşılıklı etkileşim sürecinin önemli etkisi bulunmaktadır.

Asimilasyon

Bir ülkenin diğer ülkeyi işgal etmesi ve işgal ettiği ülkenin kültüründe zorla değişime gitmesidir. Tarihte çok sayıda örneği bulunmaktadır. Özellikle sanayileşme sürecinde çok uzun süre Afrika ülkelerinin işgal edilmesi, işgal edilen ülkelerde yerel dilin yasaklanması, işgal eden ülkenin dilinin konuşulmasının zorunlu tutulması, insanların isimlerinin değiştirilmesi, eğitimin işgal eden ülke müfredatınca gerçekleştirilmesi, yazılı ve görsel basının sürekli işgal eden ülkenin kültürel öğelerini yansıtması sonrasında kültürün değişmesidir.

TOPLUMSAL TABAKALAŞMA

Toplumsal tabakalar "toplumlarda benzer avantaj ve dezavantajlara sahip kesimler"dir. Toplumu inceleyen düşünürler, toplumdaki eşitsizliğin ve tabakalaşmanın kaynağını anlamaya/ ortaya koymaya yönelik önemli çabalara girişmişlerdir. Bu düşünürlerden ikisinin Karl Marx'ın ve Max Weber'in toplumsal tabakalaşmaya yönelik açıklamaları, tabakalaşmanın nedenlerini anlamada sosyal bilimler alanına önemli katkı sağlamıştır.

Karl Marx–Sınıf Yaklaşımı

Marx, kapitalizmin gelişmesiyle birlikte toplumda iki sınıfın merkezî önem kazanacağını belirtir:

- Proleterya - İşçi sınıfı
- Burjuvazi - İşveren sınıfı.

Marx'a göre bu iki sınıfı belirleyen unsur, üretim araçlarının mülkiyetine sahip olup olmamasıydı. Bir yanda üretim araçlarının mülkiyetine sahip işveren sınıfı, diğer yanda üretim araçlarının mülkiyetine sahip olmayan emeği ile büyük yoksulluk içinde hayatını devam ettirmeye çalışan işçi sınıfı. Bir toplumda eşitsizliği belirleyen unsur üretim araçlarının özel mülkiyeti ise, üretim araçlarının mülkiyetinin kaldırılacağı, her şeyin devletin olacağı ve çalışanların benzer ücretler alacağı bir sistem, toplumda var olan eşitsizliği kaldırabilecekti.

Max Weber – Statü Kavramı

Sosyal bilimler alanına önemli katkılarda bulunan düşünürlerden biri de Max Weber'dir. Max Weber, toplumda tabakalaşmaya neden olan birkaç faktöre değinir.

- **Sınıf:** Weber, sınıf kavramını Marx'ın kullandığı anlamdan daha geniş bir bağlamda kullanır.
- **Statü:** Toplumsal onuru temsil eden statü kavramı Weber'e göre toplumsal tabakalaşmayı anlamada çok önemlidir.
- **Bir örgüte üye olma:** Weber, farklı örgütlere üye olma ve bundan kaynaklanan toplumsal prestijin de tabakalaşmaya neden olduğunu vurgular.

Toplumlarda statü farklılaşmasına yol açan bazı faktörler şunlardır:

- **Meslek:** Kişinin sahip olduğu meslek, kişiye gösterilen toplumsal saygıda belirleyici unsurlardan birisidir.
- **Para/ zenginlik:** Özellikle bireyciliğin geliştiği, zenginliğin, tüketimin önemli bir değer olduğu toplumlarda zenginlik/ yüksek gelir önemli bir prestij farklılığına sebep olabilir. Birçok toplumda zenginlerle yoksullara gösterilen saygıda önemli farklılıklar bulunmaktadır. Bu noktada Türkiye açısından bir saptamada bulunmak mümkündür. Türkiye, 1970'li yıllarda mesleğe dayalı statülerin önemli olduğu bir ülkedir.
- **Ten Rengi:** Kişinin ten rengi kişiye gösterilen toplumsal saygıyı farklılaştırabilir.

- **Etnisite ve Din:** Özellikle günümüzde statü farklılıklarında belirleyici unsurlardan bazılarını oluşturur.
- **Cinsiyet:** Kendi başına sadece biyolojik bir farklılığa işaret eden cinsiyet kavramı farklı toplumlarda toplumsal saygıda büyük farklılıklar oluşmasına neden olabilir. Ataerkil / erkek egemen zihniyetin hâkim olduğu yapılarda, toplumsal cinsiyete dayalı olarak kadınların toplumsal hayatın farklı alanlarında büyük ayrımcılıklara uğradığı görülmektedir.
- **Aile:** Kişinin içinde bulunduğu aile de toplumsal saygınlıkta belirleyicidir.

TOPLUMSAL HAREKETLİLİK

Toplumsal hareketlilik, bir toplumda farklı pozisyonlar ve konumlar arasındaki değişimleri ifade eder. İki tür toplumsal hareketlilik vardır: 1- Dikey Hareketlilik, 2- Yatay Hareketlilik

Dikey Hareketlilik

Bir toplumda birbirinden çok farklı pozisyonlar ve konumlar arasındaki hareketliliği ifade eder. Dikey hareketlilik, sanayileşme süreci ile birlikte yaygınlık kazanır. Sanayileşme sürecinde imparatorluklara dayalı yapılar zayıflamaya başlarken, ulus devlete ve cumhuriyete dayalı yeni yapılar ortaya çıkmaktadır. Fichter, bir toplumda aşağıdan yukarıya doğru gerçekleşen dikey toplumsal hareketliliğin nedenleri olarak beş faktörü öne çıkartır: 1- Göçler, 2- Farklı doğurma oranları, 3- Bireysel rekabeti teşvik eden kültürel ortam, 4- Eğitim, 5 – Eşitliğin önemli bir değer olması

Eğitim

Bir kişi, iyi bir eğitim alıp meslek sahibi olarak ailesinin bulunduğundan çok daha farklı bir statüye sahip olabilir.

Göçler

Savaş, yoksulluk, güvenlik, ekonomik vb. nedenlerle buldukları bölgelerden başka bölgelere/ ülkelere giden kesimler toplumsal tabakalaşmada önemli farklılıklar yaratır. Bu kesimler, öncelikle gittikleri bölgelerde toplumsal tabakaların en altlarında yer bulur.

Savaş

Bir ülkenin içinde yer aldığı savaş süreci, önemli toplumsal tabaka farklılıklarına yol açabilir. Toplumsal tabakaların en alt bölümünde yer alanlar ticaret vb. fırsatlarla üst prestije sahip statülere yükseltilirken, zengin olan kişilerde savaş sürecinde bütün varlıklarını kaybedebilirler.

Bireysel Rekabeti Teşvik Eden Kültürel Ortam

Bir toplumda rekabetin önünün açılması, kendini geliştiren, risk alan, liyakate sahip olan kişilerin üst pozisyonlara geçmesini sağlar. Oysa rekabetin önü kapalıysa ve belirli ilişkilere dayalı yükselmeler söz konusuysa o kültürde/ toplumda aşağıdan yukarı dikey hareketlilik çok sınırlı olacaktır.

Eşitliğin Önemli Bir Değer Olması

Bir toplumda din, etnisite, kimlik, cinsiyet vb. açılardan ayrımcılık uygulanıyorsa bu konularda dezavantajlı/ azınlıktaki kesimlerin dikey hareketliliği sınırlı olacaktır. Örneğin, cinsiyete dayalı bir ayrımcılık varsa kadınların toplumsal alanlarda yükselmeleri çok zorlu olacak, uzun bir süreci gerektirecektir.

Yatay Hareketlilik

Benzer prestije sahip pozisyonlar ve konumlar arasındaki hareketliliktir. Günümüzde çok yaygın toplumsal hareketlilik şeklidir. Müfettiş olan bir kişinin uzman, küçük bir esnafın işçi olması gibi pozisyonlar arasındaki değişimlerin kişinin prestijinde farklılık yaratmadığı hareketlilik türüdür.

Coğrafi Hareketlilik

Farklı coğrafi bölgeler arasında yapılan hareketliliktir. Coğrafi hareketliliğin toplumsal yapıya çok farklı etkileri olmaktadır. Bunlardan bazıları şunlardır:

- Toplumsal ve kültürel değişmeye neden olur.
- Toplumsal dikey hareketliliği neden olur.
- Göç edilen yerlerde, coğrafi yakınlığa dayalı bütünleşmeleri arttırır. Almanya'ya çalışmak için giden ilk kuşak Türklerin Türkiye'deki benzer yaşam tarzlarını Almanya'da sürdürmeleri, Türk mahallelerinin kurulması, Türk

kahvelerinde zaman geçirilip Türk bakkallarından alışveriş yapılması, yabancı dil öğrenilmeden Türkçe konuşularak hayatın devam ettirilmesi vb. örnekler verilebilir.

- Gidilen bölgelerde önemli uyum sorunlarının yaşanması ve sosyal gerilimlerin ortaya çıkmasına neden olur.
- Göç eden kişilerin önemli bir bölümünün düşük vasıflı olması, kayıt dışı ekonomiyi de arttırır.
- İlk kuşak ve sonraki kuşak arasında kültürel çatışmalar ortaya çıkar.

KÜLTÜR

Toplum ile ilgili önemli kavramlardan biri kültür kavramıdır. Bireyler açısından kültür “bireyin doğumundan ölümüne kadar geçen sürede öğrendiği şeyler bütünü” olarak tanımlanabilir. Kültürü oluşturan bazı temel unsurlar olarak değerler, normlar, tutumlar, semboller, inançlar, gelenekler ve dil sayılabilir.

Değerler

Toplumlarda öne çıkan bazı değerler olarak şunlar verilebilir:

- Özgürlük,
- Adalet,
- Eşitlik,
- Dayanışma,
- Rekabet,
- Bireycilik,
- Liyakat,
- Kanaatkârlık,
- Zenginlik,
- Başarı,
- Tüketim ve
- Konformizm.

Normlar

Bir toplumda, kurumda, grupta nelerin yapılıp nelerin yapılmayacağını belirleyen standartlardır. Gündelik hayatta normlara ilişkin çok sayıda örnek verilebilir.

Bazı örnekler olarak:

- Bir iş yerinde/ kurumda nasıl giyinileceği,
- İşyerinde ya da bir kurumda yöneticilerle nasıl konuşulabileceği,
- Trafikte nasıl davranılacağı,
- Sınavda soruların nasıl cevaplanacağı,
- İçinde bulunulan yapıda düğün ya da cenazede nasıl giyinileceği, hareket edileceği,
- Büyükler karşısında nasıl oturulacağı,
- Bir futbol kulübünde seçimin nasıl gerçekleşeceği verilebilir.

Semboller

Kendi başlarına anlamları olmayan ama içinde bulunulan toplum, kurum, grupta anlam kazanan şeylere sembol denir.

Toplumda öne çıkan bazı önemli semboller şunlardır:

- **Dil:** Bir toplumda kendi başına anlamı olmayan sesler, şekiller o toplum içerisindeki etkileşimle sembolik anlam kazanıp, hayatın anlamlandırılmasında/ yorumlanmasında önemli rol oynarlar.

- **Ten Rengi:** Kendi başına anlamı olmayan bir deri rengi Güney Afrika, ABD ya da Avrupa’da sembolik anlam kazanabilir ve insanlar ten renginden dolayı ayrımcılık/ kötü davranışlarla karşılaşabilirler. Yine kendi başına anlamı olmayan renkler de bir toplumda saflık, masumiyet, kötülük vb. kavramları sembolize edebilirler.

İşaretler: Kendi başına anlamı olmayan bir takım çizgiler ve işaretler bir toplumda yazılı dili oluşturup toplumsal iletişimin devamlılığı açısından hayati rol oynayabilir. Yine bir toplumda bazı işaretler, trafik levhaları içerisinde trafiği yönlendiren anlamlar kazanabilir.

- **Beden Dili:** Kendi başına anlamı olmayan bir gülüş ortamına göre dalga geçme, onaylama, samimiyet gibi anlamlar kazanabilirken, ayak ayak üstüne atma saygısızlık, el sallama vedalaşma, ayakları sürekli sallama sıkılma gibi anlamlar kazanabilir. Bir toplumda/ grupta beden dili çok farklı anlamlar taşıyabilir.

Gelenekler

ÖZETİ SATIN ALMAK İÇİN TIKLAYINIZ

in devamlılığı
evsel olan, iş
ekler gündelik

Alt Kültür

Bir toplumda egemen/ hâkim olan kültürle uyum içerisinde yaşayan ama kendilerine ait farklılıklarıyla da ayrışan gruplara alt kültür grupları denilmektedir.

Karşı Kültür

Bir toplumda var olan egemen kültüre karşı olan ve o egemen kültürü yıkararak/ ortadan kaldırarak yerine kendi kültür unsurlarını yerleştirmeye çalışan gruplardır.

Toplumsal Rol

Toplumsal rol, "toplumun kişilerden beklediği davranışları" ifade eder. İnsanlar toplum içerisinde farklı rollere dayalı olarak varlıklarını sürdürürler.

Toplumsal Statü

Kişinin toplum içindeki konumu ve o konuma/ pozisyona toplumca gösterilen saygıyı ifade eder. Toplumda meslek, gelir, eğitim, doğum yeri, cinsiyet vb. nedenlerden kaynaklanan farklı statüler bulunmaktadır.

Bölüm 2- Türkiye'de Kentleşme

KENTLEŞME: KISA BİR SOSYOLOJİK VE TARİHSEL ARKA PLAN

Tarım toplumlarında temel geçim kaynağı tarımsal üretim ve hayvancılıktır. Nüfusun daha düşük bir bölümünün yaşadığı kentlerde ise yönetim kademesinde bulunanlar yanında geçimini ticaret ve zanaatla sağlayan kesimler yaşamaktadır. Tarım toplumlarında genelde hâkim olan yapı imparatorluklardır. Sanayileşme sürecinde imparatorluklar zayıflamaya, ellerindeki topraklar sermayedarların/ iş adamlarının elinde toplanmaya başlar. Değişen toprak sahipliği sonunda geniş halk kitleleri yerlerinden edilir.

Köy/ Kasaba

Köy ve kasaba nüfus sayısının az olduğu yerlerdir. Temel geçim kaynağı genel olarak tarım ve hayvancılığa dayalıdır.

Köy/ kasabanın sosyolojik olarak tanımlanabilecek belirli özellikleri vardır:

- Köylerde nüfus az olduğu için herkes birbirini tanır. Herkes birbirini tanıdığı için dayanışma unsuru da fazladır. Köyde bir hastalık durumunda, bir sorun yaşadığında çok sayıda insan o kişinin/ ailenin yardımına koşar. Bu bağlamda köylerde tanımdan kaynaklanan dayanışma önemlidir.
- Köyler, kişi üzerinde toplumsal kontrolün çok güçlü olduğu yerleşim yerleridir. Köyler, küçük yerleşim yerleri oldukları için haberdar olma durumu yüksektir. Normlara uymayan davranışlar karşısında toplumsal baskı çok güçlüdür. Kişi üzerinde aile, grup, çevre baskısı büyüktür.
- Köylerde grup normlarına uyma büyük önem taşır. Bu bağlamda bireysellik, farklılık hoş görülmez.
- Köyler, hayatın daha statik, durağan yaşandığı yerlerdir. Bu bağlamda toplumsal değişim daha yavaş gerçekleşir.
- Köylerde, örgütlenme, farklılık, çeşitlilik zayıftır. Bu bağlamda köyler benzeşmeye, homojenliğe dayalı yapılarıdır.
- Köylerde, üretim genellikle tarım ve hayvancılık üzerinden şekillenir. Bu bağlamda üretim anlamında bir çeşitlilik yaygın değildir.
- Köyler zamanın yavaş aktığı, kültürel ve sosyal faaliyetlerin sınırlı olduğu yapılarıdır.

Kent

Sanayileşme süreci ile birlikte insanlar akın akın fabrikaların bulunduğu kentlere göç etmeye başlarlar. Kente göç eden insanların çok büyük bir bölümü nesiller boyu kırsal alanlarda bilindik, güvenli yerlerde yaşamış kişilerdir. Oysa yüzbinlerce insanın göç ettiği kentlerde köylerden çok daha farklı kurallar işlemektedir. Sanayi toplumunda nüfusu yüzbinleri aşan çok sayıda kent oluşur.

Sanayileşmenin ilk döneminde kente göç eden insanların önemli ortak noktaları bulunmaktadır. Bu özelliklerden bazıları şunlardır:

- Ekonomik açıdan son derece zor durumda, çoğu açlık sınırında bulunan, herhangi bir birikimi olmayan kişilerden oluşmaktadır.
- Geniş kitleler ilk defa onbinlerce/ yüzbinlerce insanın yaşadığı yerleşim birimlerinde hayata tutunmaya çalışmaktadır. Bu bağlamda kente yönelik ortak bir yaşam kültürü yoktur.